

EVLİ ÇİFTLERİN EVLİLİK UYUMU İLE GELİN-KAYINVALİDE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF MARRIED COUPLES' MARITAL HARMONY AND BRIDE-MOTHER-IN-LAW RELATIONSHIP

Tuğba ÇALHAN

pskdantubacalhan@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0636-9071

Prof. Dr. Zekavet KABASAKAL

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, zekavetkabasakal@gmail.com

İzmir / Türkiye

ORCID: 0000-0002-3450-1060

ÖZET

Bu araştırma evli çiftlerin evlilik uyumu ve gelin-kayınvalide ilişkileri açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Gelin-kayınvalide ilişkileri ve evlilik uyumu; yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, meslek, evlilik süresi, çocuk sayısı, maddi gelir, evlilik biçimi ve evlilik süresi gibi demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Gelin-kayınvalide ilişkilerine dair değişkenler; kayınvalide ile fiziksel mesafe durumu, kayınvalide ile görüşme sıklığı gibi değişkenlerle incelenmiştir. Demografik değişkenler ve gelin-kayınvalide ilişkilerine dair bilgileri elde etmek için araştırmacı tarafından geliştirilen 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Evlilik uyumunu ölçmek amacıyla Tutarel-Kışlak tarafından geliştirilen 'Evlilik Uyum Ölçeği' (EUÖ) ve gelin-kayınvalide ilişkilerini ölçmek amacıyla Aydın (2017) tarafından geliştirilen 'Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği' (GKIÖ) kullanılmıştır. Araştırmaya en az bir yıl evli ve kayınvalidesi hayatta olan 355 kadın katılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23.0 paket programında analiz edilmiştir. Bulgular doğrultusunda gelin kayınvalide ilişkisi ve evlilik uyumu hakkında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gelin kayınvalide ilişkiler ölçeğinin alt boyutu olan olumlu etkileşim, etkili müdahale, kocanın rolü, düşük psikolojik saldırganlık ve tarafsızlık evlilik uyumunu artıran faktörler olarak tespit edilmiştir. **Anahtar Kelimeler:** Evlilik, evlilik uyumu, gelin kayınvalide ilişkisi.

ABSTRACT

This research aims to examine married couples in terms of marital harmony and bride-mother-in-law relationships. Bride-mother-in-law relations and marriage harmony were examined according to demographic variables such as age, education status, work status, occupation, duration of marriage, number of children, financial income, form of marriage and duration of marriage.

Variables related to bride-mother-in-law relationships were examined with variables such as physical distance status with mother-in-law, frequency of meeting with mother-in-law. The 'Personal Information Form' developed by the researcher was used to obtain information about demographic variables and bride-mother-in-law relationships. The 'Evlilik Uyum Ölçeği' (EUÖ) developed by Tutarel-Kışlak and the 'Gelin-Kaynana İlişkileri Ölçeği' (GKIÖ) developed by Aydın (2017) were used to measure marital harmony and to measure bride-mother-in-law relations. 355 women who have been married for at least one year and whose mother-in-law is alive participated in the study. The obtained data were analyzed in SPSS 23.0 package program. According to the findings, a positively significant relationship was found about the bride-mother-in-law relationship and marital harmony.

Keywords: Marriage, marital harmony, bride-mother-in-law relationship.

GİRİŞ

Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu aile tanımı şu şekilde tanımlamıştır. Aralarında kan bağılılığı bulunan evlilik akdi ve diğer kanunun öngördüğü şekillerde, aralarında akrabalık bulunan ve genellikle aynı yerde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarını karşıladığı temel yapıdır.

Aile ,kadın ile erkeğin hayatı birlikte devam ettirmek ve yaşamlarını beraber sürdürmek amacıyla evlilik kararı almasıyla oluşur (Kahraman,2021). Son yıllarda evlilik üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda evlilik uyumu kavramı öne çıkarmaktadır. Evlilik uyumunu Akın (2018) fikir birliği yapabilen, sorunlarını birbirlerini dinleyip ortak paydada çözebilen ve evlilik doyumunun yaşandığı evlilikler olarak belirtmiştir. Evlilik uyumunu etkileyen faktörlerden arkadaşlarının ve akrabalarının onayı oldukça önem taşımaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yapılan Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması TBNA (2014) sonuçlarına bakıldığında yakın çevrenin müdahalesinin etkili olduğu görülmektedir Yakın çevrede en etkili olan kişilerin ise çiftlerin kök aileleridir. Ülkemizde kök aile ilişkileri dendiğinde ilk akla gelen gelin kayınvalide ilişkileridir. Gelin-kayınvalide ilişkisinin evlilik üzerindeki etkileri çok fazladır. Boşanan kadınlar ile görüşüldüğünde boşanma nedenleri arasında eski eşinin ailesinin özel hayatlarına müdahale etmesini, anne-babasının evinde veya yakınında yaşamak için zorlanmasını ve evlilik hayatına müdahale edilmesini göstermişlerdir. (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014).Ayrıca eski boşanan kadınların görüşlerinde ifade ettikleri diğer bir hususta evlilik içinde kendilerini ikinci plana atılmış hissettiklerini ve eski eşinin kendi ailesinden kopamayarak aradaki dengeyi sağlayamadıklarını belirtmiştir.

Gelin ve kayınvalide arasında sevgiyi paylaşamama durumu hakim olup bu durum iki birey arasında bir rekabet savaşı ortaya çıkarabilmektedir. Kayınvalide yıllarca emek verdiği oğlunun sevgisini ve ilgisini hayatına yeni aldığı, evlendiği kadına vereceğini düşünüp oğlunun hayatında ikinci plana düşeceğini düşünmektedir bu durum gelinine ön yargı ile yaklaşmasına neden olup aralarında çatışmaya sebep olmaktadır. Gelinin kendi ailesiyle ilişkisi ve kendi ailesiyle eşinin ailesini ne kadar özdeşleştirdiği ve eşinin ailesin onu nasıl algıladığı kayınvalidesi olan ilişkisini belirleyen faktörlerdendir.

Aile toplumun en önemli yapı taşıdır. Aile iki bireyin evlenmesi ile meydana gelmektedir. Toplumumuzda evlilik sadece iki kişi arasında gerçekleşmediği çiftlerin kendi ailelerinin de aktif rol oynadığı gözlemlenmiştir. Geniş ailenin alt sistemi ailedir. Çiftlerin köken aileleriyle kurduğu ilişki aile içinde bulunan eş alt sistemini etkilemektedir. Köken ailede en önemli kişinin kocanın annesi olup eşin kocanın annesiyle yaşadığı sorunların evlilik uyumunu azalttığı hatta evliliklerin sonlandırmaya kadar gelindiği görülmektedir. Bu çalışmada gelin kayınvalide ilişkisinin evlilik uyumuna etkisini incelemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ve daha fazla değişkenlerin arasında beraber bir değişimin yaşanıp yaşanmayacağını , eğer değişim yaşanacaksa bu değişimin derecesini ve nasıl meydana geldiğini anlamaya çalışan araştırma modelidir (Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Katılımcılar Türkiye sınırları içinde yaşayıp bir yıl ve üstü evli olan kadınları kapsamaktadır. Bir yıl ve bir yıldan daha fazla evli olma şartı kişilerin evliliğe alışma sürecini gerçekleştirdikleri, eşlerin birbirinin ailelerini tanıma ve eşlerin birbirinin ailesiyle kurduğu ilişki biçiminin oturduğu düşünerek bu şart koyulmuştur. Araştırmaya toplam 355 kişi katılım göstermiştir. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımlarına baktığımızda; 6 kişinin 18-23, 122 kişinin 24-29, 82 kişinin 30-35, 58 kişinin 36-41, 38 kişinin 42-47, 49 kişinin 48 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan katılımların eğitim düzeylerine göre dağılımlarını incelediğimizde; 10 kişinin ilkökul, 12 kişinin ortaokul, 52 kişinin lise, 196 kişinin lisans, 59 kişinin yüksek lisans, 26 kişinin doktora mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir durumlarına göre dağılımlarına baktığımızda ise 21 kişinin 5000-7000, 40 kişinin 7000-9000, 48 kişinin 9000-12000, 63 kişinin 12000-15000, 183 kişinin 15000 ve üzeri gelir durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Süreci ve Araçları

Veri toplama sürecinde veriler Google Forms üzerinden çevrimiçi form oluşturularak toplanmıştır. Kişisel bilgi formu ve ölçekler çevrimiçi forma aktararak katılımcıların soruları eksiksiz cevaplaması sağlanmıştır. Araştırmada 'Kişisel Bilgi Formu', 'Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği' ve 'Evlilik Uyum Ölçeği' uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan katılımcılara ait demografik bilgileri içeren soruları bulunduran formdur. Gelinin yaşı, çalışma durumu, çocuk sahibi olup olmama durumu, evlenme yaşı, evlilik türü, ikamet ettiği yer, göç edip etmeme durumu, eğitim düzeyi, evlilik süresi,gelir düzeyi gibi bilgileri içeren sorular yer almaktadır.

Gelin Kayınvalide İlişkileri Ölçeği (GKİÖ) : Ölçek 2017 yılında Esra Aydın tarafından geliştirilmiştir. Gelinlere uygulanan ölçek 40 maddeden oluşmaktadır ve 5'li likert tipindedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach alfa) 96 ve 70 aralığındadır. Ölçeğin toplam iç tutarlılık (Spearman Brown ve Guttman) katsayıları 60'ın üzerindedir. (Aydın,2017).

Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ): Locke-Wallace (1959) tarafından geliştirildi. Ülkemizde ise güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasını Tutarel-Kışlak (1999) yapmıştır. Maddeler 0 ile 6 arasında bir puan almaktadır. Alınabilecek en az puan 0 en fazla alınabilecek puan ise 60'tır. Ölçeğe göre 43 puan üstü puan alınması durumunda evliliğin uyumlu olduğu, 43 puanın altında ise evliliğin uyumsuz olduğu belirtilmektedir. Güvenilirlik çalışmasında ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .90, test tekrar test yöntemiyle bulunan güvenilirlik katsayısı da 57 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmadaki verilen hepsi SPSS 23.0 paket programında analiz edilmiştir. Shapiro Wilk ve Kolmogorov Smirnov testleri araştırmada kullanılan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla kullanılmıştır.Araştırmada Mann Whitney U testi ikili grupları karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testi ise üç veya daha fazla grubun karşılaştırılmasında kullanılmıştır. Araştırmada Spearman testi ölçekler arasında ilişkiyi çözmek için uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların evlilikte uyum ölçeği puanların yaşlarına göre dağılım yönelik test sonuçları

Evliikte uyum ölçeği	Yaş	N	Ortalama	S.S	Kruskal Wallis H testi	P
Anlaşma veya anlaşmama durumları	18-23	6	32.33	6.56	29.193	0.000*
	24-29	122	33.46	4.16		
	30-35	82	32.42	5.77		
	36-41	58	31.58	5.38		
	42-47	38	29.21	5.68		
	48 yaş ve üzeri	49	30.46	4.50		
İlişki tarzı	18-23	6	4.66	1.21	8.431	0.134
	24-29	122	5.31	1.03		
	30-35	82	5.57	1.33		
	36-41	58	5.62	1.49		
	42-47	38	5.07	1.26		
	48 yaş ve üzeri	49	5.38	1.31		
Evliikte uyum toplam	18-23	6	37.00	6.29	33.674	0.000*
	24-29	122	38.78	3.91		
	30-35	82	38.00	5.49		
	36-41	58	37.20	5.33		
	42-47	38	34.28	5.51		
	48 yaş ve üzeri	49	35.85	4.15		

Tablodan görüldüğü üzere katılımcıların evlilikte uyum ölçeği alt boyutu olan; anlaşma veya anlaşmama durumları ve ölçek toplam puanları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Katılımcılardan 24-29 yaşında olanların anlaşma veya anlaşmama durumları ve ölçek toplam puanları diğerlerinden daha yüksek, 42-47 yaşında olanların puanları diğerlerinden daha düşük olarak belirlenmiştir. Katılımcılardan evlilikte uyum ölçeği alt boyutu olan; ilişki tarzı puanları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 2. Katılımcıların gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği puanların yaşlarına göre dağılıma yönelik test sonuçları

Gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği	Yaş	N	Ortalama	S.S	Kruskal Wallis H testi	P
Olumlu etkileşim	18-23	6	2.86	1.09	12.405	0.030*
	24-29	122	3.26	0.68		
	30-35	82	3.11	0.70		
	36-41	58	3.09	0.76		
	42-47	38	2.92	0.64		
	48 yaş ve üzeri	49	2.93	0.69		
Müdahale/evliliğe etki	18-23	6	2.91	0.98	6.287	0.279
	24-29	122	3.69	0.53		
	30-35	82	3.62	0.54		
	36-41	58	3.66	0.49		
	42-47	38	3.64	0.52		
	48 yaş ve üzeri	49	3.56	0.62		
Olumsuz etkileşim	18-23	6	3.36	0.26	18.756	0.002*
	24-29	122	2.98	0.39		
	30-35	82	2.83	0.49		
	36-41	58	2.78	0.49		
	42-47	38	2.92	0.42		
	48 yaş ve üzeri	49	2.97	0.42		
Kocanın rolü	18-23	6	3.40	1.82	5.320	0.378
	24-29	122	4.01	0.97		
	30-35	82	3.90	1.10		
	36-41	58	4.03	0.99		
	42-47	38	3.68	1.13		
	48 yaş ve üzeri	49	3.74	0.99		
Psikolojik saldırganlık	18-23	6	3.70	1.66	15.059	0.010*
	24-29	122	4.40	0.95		
	30-35	82	4.14	1.06		
	36-41	58	4.07	1.23		
	42-47	38	4.00	0.93		
	48 yaş ve üzeri	49	3.99	1.08		
Kocanın tarafsızlık	18-23	6	3.00	1.70	9.345	0.096
	24-29	122	3.27	1.16		
	30-35	82	3.07	1.23		
	36-41	58	3.09	1.25		
	42-47	38	2.73	1.28		
	48 yaş ve üzeri	49	2.78	1.15		
Ölçek puan toplam	18-23	6	3.10	0.95	13.458	0.019*
	24-29	122	3.51	0.51		
	30-35	82	3.37	0.55		
	36-41	58	3.38	0.57		
	42-47	38	3.26	0.53		
	48 yaş ve üzeri	49	3.27	0.53		

Tablodan görüldüğü katılımcıların gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği alt boyutları olan; olumlu etkileşim, olumsuz etkileşim, psikolojik saldırganlık ve ölçek toplam puanları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0.05$). Araştırmaya katılanların olumlu etkileşim puanlarına baktığımızda; 24-29 yaş aralığında olanların puanlarının diğerlerinden daha yüksek, 18-23 yaş aralığında olanların puanlarının diğerlerinden daha az olduğu görülmektedir. Katılımcıların olumsuz etkileşim puanlarına baktığımızda; 18-23 yaş aralığında olanların puanlarının diğerlerinden daha yüksek, 36-41 yaş aralığında olanların puanlarının diğerlerinden daha düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların psikolojik saldırganlık puanlarına baktığımızda; 24-29 yaş aralığında olanların puanlarının diğerlerinden daha yüksek, 18-23 yaş aralığında olanların puanlarının diğerlerinden daha düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelin kayınvalide ölçeği toplam puanlarına baktığımızda; 24-29 yaş aralığında olanların puanlarının diğerlerinden daha yüksek, 18-23 yaş aralığında olanların puanlarının diğerlerinden daha düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği alt boyutları olan; müdahale/evliliğe etki, kocanın rolü, kocanın tarafsızlığı puanları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p>0.05$).

Tablo 3. Katılımcıların evlilikte uyum ölçeği puanlarının evlilik sürelerine göre dağılıma yönelik test sonuçları

Evlilikte uyum ölçeği	Evlilik süresi	N	Ortalama	S.S	Kruskal Wallis H testi	P
Anlaşma veya anlaşmama durumları	1-5 yıl	152	32.26	4.64	22.749	0.000*
	6-10 yıl	67	32.20	5.31		
	11-15 yıl	35	30.68	6.01		
	16 yıl ve üzeri	101	30.52	5.15		
İlişki tarzı	1-5 yıl	152	5.44	1.20	15.268	0.002*
	6-10 yıl	67	5.53	1.40		
	11-15 yıl	35	5.94	1.18		
	16 yıl ve üzeri	101	5.04	1.18		
Evlilikte uyum toplam	1-5 yıl	152	38.71	4.37	28.659	0.000*
	6-10 yıl	67	37.74	5.11		
	11-15 yıl	35	36.62	5.83		
	16 yıl ve üzeri	101	35.57	4.92		

Tablodan görüldüğü üzere katılımcıların evlilikte uyum ölçeği alt boyutları olan; anlaşma veya anlaşamama durumları, ilişki tarzı ve ölçek toplam puanları evlenme evlilik sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0.05$). Katılımcılardan evlenme süresi 1-5 yıl olanların anlaşma veya anlaşamama durumları, ilişki tarzı ve ölçek toplam puanları diğerlerinden daha yüksek, 16 yıl ve üzeri olanların puanları diğerlerinden daha düşük olarak belirlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği puanların evlilik sürelerine göre dağılıma yönelik test sonuçları

Gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği	Evlilik süresi	N	Ortalama	S.S	Kruskal Wallis H testi	P
Olumlu etkileşim	1-5 yıl	152	3.23	0.70	13.159	0.004*
	6-10 yıl	67	3.12	0.75		
	11-15 yıl	35	3.17	0.69		
	16 yıl ve üzeri	101	2.91	0.69		
Müdahale/evliliğe etki	1-5 yıl	152	3.66	0.55	4.117	0.249
	6-10 yıl	67	3.61	0.51		
	11-15 yıl	35	3.71	0.50		
	16 yıl ve üzeri	101	3.58	0.60		
Olumsuz etkileşim	1-5 yıl	152	3.58	0.60	0.871	0.832
	6-10 yıl	67	2.92	0.41		
	11-15 yıl	35	2.87	0.54		
	16 yıl ve üzeri	101	2.95	0.42		
Kocanın rolü	1-5 yıl	152	4.01	1.02	5.867	0.118
	6-10 yıl	67	3.92	1.11		
	11-15 yıl	35	3.90	1.07		
	16 yıl ve üzeri	101	3.74	1.03		
Psikolojik saldırganlık	1-5 yıl	152	4.39	0.97	19.138	0.000*
	6-10 yıl	67	4.08	1.15		
	11-15 yıl	35	4.11	1.25		
	16 yıl ve üzeri	101	3.94	1.03		
Kocanın tarafsızlık	1-5 yıl	152	3.27	1.14	10.768	0.013*
	6-10 yıl	67	3.06	1.29		
	11-15 yıl	35	3.02	1.35		
	16 yıl ve üzeri	101	2.77	1.20		
Ölçek toplam puan	1-5 yıl	152	3.48	0.53	14.254	0.003*
	6-10 yıl	67	3.37	0.58		
	11-15 yıl	35	3.41	0.59		
	16 yıl ve üzeri	101	3.25	0.52		

Tablodan görüldüğü üzere katılımcıların gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği alt boyutları olan; olumlu etkileşim, psikolojik saldırganlık, kocanın tarafsızlığı ve ölçek toplam puanları evlilik sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Katılımcıların olumlu etkileşim, psikolojik saldırganlık, kocanın tarafsızlığı ve ölçek toplam puanlarına baktığımızda; 1-5 yıldır evli olanların puanlarının diğerlerinden daha yüksek, 16 yıl ve üzeri olanların puanlarının diğerlerinden daha düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği alt boyutları olan; müdahale/evliliğe etki, olumsuz etkileşim, kocanın rolü puanları evlilik sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 5. Katılımcıların gelin kayınvalide ilişkileri ölçeği ile evlilik uyumu ölçeği arasındaki ilişkiye yönelik test sonuçları

	Olumlu etkileşim	Müdahale/ evliliğe etki	Olumsuz etkileşim	Kocanın rolü	Psikolojik saldırganlık	Kocanın tarafsızlık	Ölçek toplam puan
Anlaşma veya anlaşmama durumları	r=0.411 p=0.000*	r=0.309 p=0.000*	r=0.082 p=0.124	r=0.366 p=0.000 *	r=0.267 p=0.000*	r=0.372 p=0.000*	r=0.449 p=0.000 *
İlişki tarzı	r=-0.162 p=0.002*	r=-0.178 p=0.001*	r=-0.016 p=0.762	r=-0.206 p=0.000 *	r=-0.096 p=0.071	r=-0.192 p=0.000*	r=-0.204 p=0.000 *
Evlilikte uyum toplam	r=0.387 p=0.000*	r=0.276 p=0.000*	r=0.081 p=0.128	r=0.329 p=0.000 *	r=0.254 p=0.000*	r=0.338 p=0.000*	r=0.415 p=0.000 *

Tablodan görüldüğü üzere katılımcıların olumlu etkileşim, müdahale/evliliğe etki, kocanın rolü, psikolojik saldırganlık, kocanın tarafsızlığı ve ölçek toplam puanları ile evlilik uyumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Katılımcıların olumlu etkileşim, müdahale/evliliğe etki, kocanın rolü, psikolojik saldırganlık, kocanın tarafsızlığı ve ölçek toplam puanları arttıkça evlilik uyumları artmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların yaşları, evlilikteki uyum düzeylerini etkileyen "anlaşma veya anlaşmama" durumu ve genel uyum puanlarında belirgin farklar yaratmaktadır. Özellikle 24-29 yaş arasındaki bireylerin bu konularda daha yüksek uyum sergiledikleri, 42-47 yaş grubundakilerin ise daha düşük uyum gösterdikleri tespit edilmiştir. Diğer yandan, "ilişki tarzı" açısından yaş grupları arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu durum, yaşın evlilikte bazı uyum alanlarını etkileyebileceğini, ancak ilişki tarzı üzerinde aynı etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Yıldırım (1992), Heaton ve Albercht (1991) ,Yalçın (2014) araştırmalarında yaş ile uyum seviyeleri arasında paralel bir ilişkinin olduğu belirtilmişlerdir. Fışıoğlu (1992) , Hamamcı (2005) ve Küçükçelik(2015) yapmış oldukları araştırmalarda ise evlilik uyumu ve yaş arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların yaşları, gelin kayınvalide ilişkilerinde belirli alanlarda önemli farklar yaratmaktadır. 24-29 yaş grubundaki bireyler, olumlu etkileşimde diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bir uyum göstermektedir. Buna karşılık, 18-23 yaş grubundakiler olumlu etkileşimde daha düşük puanlar alırken, olumsuz etkileşimde daha yüksek puanlar almaktadır. 36-41 yaş grubundakiler ise olumsuz etkileşimde en düşük puanları almaktadır. Ayrıca, 24-29 yaş grubundaki bireyler psikolojik saldırganlık konusunda diğer yaş gruplarına göre daha yüksek puanlar alırken, 18-23 yaş grubundakiler en düşük puanları almaktadır. Genel olarak, 24-29 yaş grubundakiler en yüksek genel puanları alırken, 18-23 yaş grubundakiler en düşük genel puanları almaktadır. Ancak, müdahale/evliliğe etki, kocanın rolü ve kocanın tarafsızlığı gibi konularda yaş grupları arasında belirgin bir fark bulunmamıştır. Bu durum, yaşın gelin kayınvalide ilişkilerinin bazı alanlarını etkilediğini, ancak diğer bazı alanlarda aynı etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Altunsoy Sönmez (2019) tarafından yapılan araştırma, gelin-kayınvalide çatışmalarını sosyolojik ve kuşaklararası bir bakış açısıyla ele alırken yaş ile uyum arasındaki ilişkiyi de incelemiştir.

Çalışmada, gelinler yaşlarına göre üç kuşağa ayrılmıştır: İlk kuşak 60 yaş ve üzeri kadınlardan, ikinci kuşak 40-59 yaş arasındaki kadınlardan ve son kuşak 18-39 yaş arasındaki kadınlardan oluşmaktadır. İlk kuşak daha çok kayınvalide ile birlikte yaşayan ve kayınvalidenin müdahalesinin daha yoğun olduğu kuşakken son kuşak ise kayınvalide ile daha az anlaşmazlık yaşayan ve sorunları yönetebilen kuşak olduğunu belirtmiştir. Bunun sebebi yaşanan toplumsal ve ekonomik değişimler, şehir hayatının yaygınlaşması, eğitim seviyesinin artarak problem çözme becerilerinin gelişmesinden kaynaklı olabileceğini ileri sürmüştür (Altunsoy Sönmez, 2019).

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların evlilik süreleri, evlilikte uyum ölçeğinin "anlaşma veya anlaşamama durumları", "ilişki tarzı" ve genel puanlarında anlamlı farklılıklar yaratmaktadır ($p < 0.05$). Özellikle, evlilik süresi 1-5 yıl olan katılımcıların bu alanlarda puanları diğer gruplardan daha yüksekken, 16 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olanların puanları daha düşük çıkmıştır. Bu bulgular, evlilik süresinin evlilik uyumunu etkileyen bu alanlarda önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Literatür incelendiğinde, evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmayan bazı araştırma sonuçları bulunmaktadır. Karadağ (2015), Güçlü-Ergin (2008), Düzgün (2009) ve Ar (2014) tarafından yürütülen çalışmalar, evlilik uyumu ile aile içi iletişim, cinsiyetçilik, depresyon, ilişkiyle ilgili inançlar ve kendini ayarlayabilme seviyeleri gibi faktörler arasındaki ilişkileri incelemiş ve evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında belirgin bir ilişki bulamamıştır. Aydın (2017) ve Karakaş Uslu (2019) araştırmalarında evlilik süresi ve evlilik uyumu hakkında anlamlı bir fark olmadığını belirtmişlerdir. Literatüre bakıldığında çalışma bulgusuyla tutarlılık gösteren araştırmalar mevcuttur; Kahraman (2021) evliliğin beşinci yılından sonra evlilik uyumunun düşeceğini belirtmektedir. Yaman Akpınar (2019) ve Yalçın (2014) araştırmalarında evlilik süresi arttıkça problemleri konuşarak çözme becerisi, karşılıklı anlayış azalmakta olup tartışma durumunun arttığını buna bağlı evlilik uyumundan düşüş olduğunu söylemektedirler. Bu araştırma sonuçları çalışma ile de örtüşmektedir. Şener ve Terzioğlu (2002) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, 21 yıl süren evliliklerde uyumun azaldığı gözlemlenmiştir; ancak, 21 yıldan uzun süren evliliklerde uyumun yeniden arttığı belirlenmiştir. Benzer bir şekilde Nalbant (2017) araştırmasında, 26 yıl evli kalan bireylerin evlilik uyumunun düşük olduğu, fakat 26-35 yıl arasında evli kalan çiftlerde uyumun yeniden arttığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmalar ışığında, evlilik süresinin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin zamanla değişebileceğini söylenebilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların evlilik süreleri, gelin kayınvalide ilişkileri ölçeğinin "olumlu etkileşim", "psikolojik saldırganlık", "kocanın tarafsızlığı" ve genel puanlarında anlamlı farklılıklar yaratmaktadır ($p < 0.05$). Özellikle, 1-5 yıl süren evliliklerde katılımcılar, bu alanlarda daha yüksek puanlar alırken, 16 yıl ve üzeri evliliğe sahip olanların puanları daha düşük olmaktadır. Ancak, "müdahale/evliliğe etki", "olumsuz etkileşim" ve "kocanın rolü" alt boyutlarında evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Bu durum, evlilik süresinin belirli ilişki dinamiklerini etkilediğini, ancak bazı alanlarda aynı etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Çin'de yapılan çalışmada, gelin-kayınvalide ilişkisinin evlilik süresi arttıkça daha olumlu olduğu bulguları elde etmiştir (Chen, 1999). Bu bulgu ise iki bireyinde birbirini tanıyıp zaman içinde birbirlerine alışarak daha sağlıklı iletişim kurmaya başladıkları şeklinde yorumlanabilmektedir.

Araştırma sonuçları, katılımcıların evlilik uyumları ile olumlu etkileşim, müdahale/evliliğe etki, kocanın rolü, psikolojik saldırganlık, kocanın tarafsızlığı ve ölçek toplam puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, bu faktörlerdeki artışların evlilik uyumunu artırdığını ortaya koymaktadır. Öncelikle, olumlu etkileşim düzeyindeki artış, evlilik uyumunu artırmaktadır. Katılımcıların olumlu iletişim ve etkileşim düzeylerinin yüksek olması, evlilik uyumunu olumlu yönde etkilemektedir. Görgülü Cin (2023) araştırmasının sonuçlarına göre gelin ve kayınvalidenin sık ve olumlu iletişim içinde olması kocanın istediği ve beklediği bir davranış olup bunun sağlanmasıyla birlikte evlilik doyumları da artış gösterecektir. Bu durum, etkili ve yapıcı iletişimin evlilik ilişkilerini güçlendirdiğini göstermektedir.

Müdahale ve evliliğe olan etkilerdeki artış da evlilik uyumunu desteklemektedir. Etkili müdahaleler ve olumlu etkiler, evlilik uyumunu güçlendiren önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu durum, etkili stratejilerin evlilik ilişkisinde olumlu sonuçlar doğurduğunu ifade etmektedir. Kocanın rolündeki artış da evlilik uyumunu artırmaktadır. Kocanın rolüne yönelik olumlu değişiklikler, evlilik uyumunu destekleyen bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu, kocanın evlilik içindeki rolünün, uyum açısından önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucuna benzer olarak 53 gelin-kayınvalide çiftiyle gerçekleştirilen bir başka nitel araştırmada, katılımcıların yaşlarının 21 ila 81 arasında değiştiği bir örnekleme yapılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, katılımcıların çoğunluğu ilişkilerinin kalitesini "iyi" ile "mükemmel" arasında değerlendirmiştir. Ancak, gelinler ve kayınvalideler arasındaki ilişkilerin nitelikleri hakkında aynı görüşe sahip olmadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca, gelin-kayınvalide ilişkilerini etkileyen önemli bir psikolojik faktör olarak kocanın rolü vurgulanmıştır (Pfeifer, 1989). Bu bulgular, ilişkilerin algılanmasında bireysel farklılıkların bulunduğunu ve kocanın rolünün gelin-kayınvalide ilişkilerinde belirleyici bir etkene sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Güney Kore'de gerçekleştirilen bir çalışmada, gelin-kayınvalide ilişkileri 122 gelinden elde edilen verilerle incelenmiştir. Araştırmanın bulguları, kocanın gelin-kayınvalide çatışmalarında yardımcı olmamasının gelinlerin evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Ayrıca, kayınvalide ile yaşanan çatışma sıklığının, gelinlerin psikolojik iyi oluşları üzerinde önemli bir etkisinin olduğu belirlenmiştir (Hyejeong, 1992). Bu sonuçlar, kocanın destek rolünün gelinlerin evlilik uyumu üzerinde etkili olduğunu ve kayınvalide ile çatışma sıklığının psikolojik sağlık üzerinde belirgin bir rol oynadığını göstermektedir.

Psikolojik saldırganlık seviyesindeki azalma da evlilik uyumunu olumlu yönde etkilemektedir. Daha düşük seviyelerde psikolojik saldırganlık, evlilik uyumunu artırmakta ve daha sağlıklı ilişkilerin oluşmasına katkıda bulunmaktadır. İpek (2021) çalışmasında da benzer bulgulara rastlanmaktadır. Gelin-Kayınvalide ilişkisinin evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada psikolojik saldırganlık ile evlilik doyumu arasında ".40", oranında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğunu ($p>.01$) saptamıştır (İpek,2021).

Kocanın tarafsızlık düzeyinin artışı da evlilik uyumunu desteklemektedir. Tarafsız bir tutum, evlilik uyumunu güçlendiren bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu bulgu, tarafsızlık ve adil tutumların evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu bulgular ile paralellik gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Kahraman (2021) araştırmasında evlilik içerisinde gelin-kayınvalide ilişkisinde kocanın tarafsızlık rolünü sağlamasının evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Görgülü Cin (2023) ise çalışmasında gelin-kayınvalide ilişkileri alt boyutlarının evlilik doyumuna etkisini incelediğinde kocanın rolü alt boyutu ve kocanın tarafsızlığı alt boyutlarının evlilik doyumunun %43 oranına etki ettiğini saptamıştır. Son olarak, ölçek toplam puanlarındaki artış da evlilik uyumunu güçlendirmektedir. Ölçek tarafından ölçülen tüm faktörlerin birleşik etkisi, evlilik uyumunu artırmakta ve genel uyum düzeyini güçlendirmektedir. Bu sonuçlar, evlilik uyumunu artıran faktörlerin olumlu etkileşim, etkili müdahale, kocanın rolü, düşük psikolojik saldırganlık ve tarafsızlık olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, evlilik uyumunu güçlendirmek için bu faktörlerin dikkate alınması önemlidir. Yapılan araştırmalar genel olarak gelin kayınvalideye yönelik olup çalışma grubu olarak sadece gelinler baz alınmıştır. Eşlerin ve kayınvalidelerin de dahil olduğu bir örneklem grubu eklenerek inceleme yapılabilir. Çalışmada demografik değişkenlerle birlikte gelinin düşünce kalıpları ve erken çocukluk döneminde oluşan şemaları da baz alarak daha detaylı bir araştırma yapılabilir. Evlilik uyumunu arttırmak ve boşanma oranlarını arttırmak için evlilik öncesinde çiftlere sağlıklı iletişim kurabilme, aile içi problem çözümü, sorunlarla baş edilme yetisi, ev idaresi, evlilik içindeki sınırlarını koruyabilme gibi konularda psikoeğitim programları hazırlanıp, yerel yönetimler ya da devlet desteği kapsamında evlenecek kişilere bu eğitim programının verilebilir.

Aile Danışmanlığı ve Çift terapisi konularında medya kanalları ve devlet desteği ile toplum daha çok bilinçlendirilmeli ve aile danışmanlığı yaygın ve ulaşılabilir bir hale gelmelidir.

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı(2011) TAYA. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı(2014) Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler ve Öneriler. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- Altunsu Sönmez, Ö. (2019). Gelin kayına çatışması üzerine sosyolojik bir analiz. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 13(19), 1159-1201.
- Ar, Ö. F. (2014). Normal Gelişim Gösteren Çocuğa Sahip Ebeveynler ile Otizmlı Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Evlilik Uyumu ve Anksiyete Düzeylerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi].Haliç Üniversitesi
- Aydın, E., & Canel, A. N. (2017). Anne-oğul bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisi ve evlilik doyumunu yordamadaki rolü.. Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, 1(2), 1-16.
- Cin, M. G. (2023). Evlilik Doyumunun Gelin-Kayınvalide İlişkileri Açısından İncelenmesi (Master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey)).
- Chen, M. H. (1999). The relationship of mothers and daughters in-law in urban Chinese families(Unpublished doctorate dissertation). The Texas Woman's University, USA.
- Düzgün, G. (2009). Evli kişilerde depresyon, ilişkiye ilişkin inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Fışıoğlu,H. (1992). Lisans üstü öğrencilerinin evlilik uyumu. Türk Psikoloji Dergisi, 7(28),1623.
- Güçlü Ergin, N., (2008). Evli Ve Boşanmış Kişilerin Evlilik Uyumu Ve CinsiyetçilikAçısından Karşılaştırılması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship belief in marital satisfaction and adjustment. Social Behavior and Personality International Journal. 33, 313-328.
- Heaton, T.B. ve Albrecht, S.L. (1991). Stable Unhappy Marriages. Journal of Marriage and Family, 53(3), 747-758.
- Hyejeong, C. (1992). Effects of conflict with mothers-in-law on psychological well-being and marital adjustment among Korean daughters-in-law (Unpublished doctorate dissertation). Texas Tec University, USA.
- İpek, A. N. (2021). Gelin-kayınvalide ilişkileri ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Journal of Sustainable Education Studies, 2(1), 35-49.
- Kahraman, B. (2021). Gelin-kayınvalide ilişkileri ve çift uyumu arasında benliğin ayrımlaşmasının düzenleyici rolü (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Karadağ, Ş. (2015). Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği.Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karakaş Uslu, C. (2019). Gelin-kayınvalide ilişkisinin anne-kız bağlanması ve demografik değişkenler bağlamında incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi [Scientific research method]. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küçükçelik, Z.M. (2015). İlişkiye dair inançlar ve bilişsel çarpıtmaların evlilik uyumuna etkisi [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Nalbant, H. (2017) Evlilik uyumunun yordayıcılarından ahlaki olgunluk ve değerler [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Nazlı,S.(2020) Aile Danışmanlığı, Anı Yayıncılık

Pfeifer, S. K. (1989). Mothers' in law and daughters' in law perceptions of interpersonal interaction (Unpublished doctoral dissertation). University of Delaware, Newark

Şendil, G , Korkut, Y . (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 28 (0), 15-34.

Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2002). Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Tutarel Kışlak, Ş. (1997).Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. Türk Psikoloji Dergisi,12(40),55-64.

Tutarel Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 5(5).

Yalçın, H. (2014). The relationship between marital adjustment and sociodemographic characteristics. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3(1), 250-61. 25.

Yıldırım, İ. (1992). Evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe University, Ankara.

Yılmaz, A.(2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, 4 (4) 48-57.